

Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πανοπτικών, σε μετάφραση Ζήση Σαρίκα, το βιβλίο του Ανρί Αβρόν, *Μαξ Στίρνερ ή η εμπειρία του μηδενός*. Πρόκειται για μια αρκετά περιεκτική μονογραφία στην οποία ο συγγραφέας πραγματεύεται, μεταξύ άλλων, τη σχέση του Στίρνερ με τον (ατομικιστικό) αναρχισμό, τις διαφορές του από τους άλλους αναρχικούς (π.χ. Προυντόν), την επιρροή που άσκησε σε σπουδαία πνεύματα όπως ο Νίτσε, την έντονη διαμάχη του με τον Μαρξ, που ανάγκασε τον τελευταίο να αφιερώσει στην *Γερμανική Ιδεολογία* 450 σελίδες για να επιτεθεί στον Στίρνερ· περιγράφει, επίσης, το γενικότερο πνευματικό κλίμα των αριστερών εγελιανών, μέσα απ' το οποίο ξεπηδά η σκέψη του Στίρνερ, αλλά και τις διαφορές του με τους υπόλοιπους εγελιανούς (π.χ. με τον Μπάουερ ή με τον Φόουερμπαχ), ενώ παράλληλα κάνει μια σύντομη παρουσίαση των βασικών κειμένων του Στίρνερ: «Η λανθασμένη αρχή της εκπαίδευσής μας» – κυκλοφορεί στα ελληνικά από τον Ελύθερο Τύπο- και «Τέχνη και Θρησκεία» -είχε δημοσιευτεί στο 2ο τεύχος του περιοδικού Πανοπτικών- και φυσικά σχολιάζει κάπως εκτενέστερα το *opus magnum* του Στίρνερ, το περιβόητο «Ο μοναδικός και η ιδιοκτησία του», που επιτέλους κυκλοφόρησε ολόκληρο πριν από μερικούς μήνες και στα ελληνικά (εκδ. Θύραθεν, μτφρ. Ζ. Σαρίκας). Μετά την ολοκληρωμένη έκδοση του «Μοναδικού» και με αφορμή την παρούσα μελέτη του Ανρί Αβρόν, μπορεί -και κατά τη γνώμη μας είναι χρήσιμο- να αρχίσει στην Ελλάδα μια ψύχραιμη και ουσιαστική συζήτηση γι' αυτόν τον ιδιόρρυθμο στοχαστή που τόσους και τόσους έχει επηρεάσει, αλλά και τόσο πολύ έχει κατηγορηθεί, μακριά από δαιμονοποιήσεις και αγιοποιήσεις όπως μέχρι τώρα συνέβαινε, από ανθρώπους οι οποίοι τις περισσότερες φορές δεν είχαν διαβάσει τίποτα δικό του.

Μ. Σωτηρίου, εφημερίδα Βαβυλωνία, αρ. φ. 26, Ιούλιος- Αύγουστος 2006